

14 FRÖDINGS TEOSOFI

¹I sin biografi över Gustaf Fröding av år 1956 har John Landquist ett avdelning Fröding och teosoferna. Efter allt ovederhäftigt, som sagts om teosofien och alltjämt sprides och inpräntas i allmänna opinionen, blir det för esoterikerna allt mer nödvändigt att granska dylika utlåtanden. Det måste bli ett slut på denna lögnpropaganda.

²Författarna visa genomgående, att de icke bemästrat sitt ämne, vilket framgår av att så gott som varje sats de uttala är felaktig i något avseende. Landquist hör till dem som uppenbarligen ärligt försökt att vara saklig och vederhäftig. Att han trots detta misslyckats, torde framgå av vad som följer.

³De flesta utomstående som skriva om teosofi inblanda i teosofien allt som har samband med spiritism, parapsykologi etc. Redan detta är betecknande för deras okunnighet och omdömeslöshet.

⁴Landquists uppgift, att mrs Esperance blivit "senare avslöjad som bedragerska" hör, såsom Poul Bjerre påpekat, till det obevisade. Alla medier äro apriori bedragerskor enligt vetenskapen, som vet att hithörande fenomen äro omöjliga. Så enkelt avfärdas det problemet.

⁵Frödings förutfattade inställning till saken framgår bäst av att han kallar Blavatskys *Isis Unveiled* för "sagobok", innan han läst den.

⁶Inga av de teosofiska författare, som Landquist uppger att Fröding studerat, ha ägt förutsättningar att ge en tillfredsställande, godtagbar exposé av teosofien.

⁷Detta är första källan till misstag och oriktiga uppgifter om teosofien. När den kunskap, som meddelades i de hemliga kunskapsordnarna, skulle få publiceras, begick man (enligt Laurencys mening) misstaget, att endast undan för undan utlämna spridda fakta. I stället borde man ha börjat med att framlägga Pytagoras hylozoiska mentalsystem. Hade detta gjorts, skulle allt detta ovederhäftiga, som alltjämt utges såsom teosofi och ännu mer allt om teosofien, omöjliggjorts från början. Alltför många inkompetenta blevo författare i ett ämne de saknade förutsättningar att behandla. Det räcker verkligen icke med god önskan att göra sitt bästa.

⁸Landquist säger, att "rupa-loka är en teknisk term ur den teosofiska metafysiken...". "Det betyder ett mellantillstånd i devachan..."

⁹Yogafilosofiens sanskritbeteckningar äro för emotionalvärlden "kama loka", för mentalvärlden "rupa loka" och för kausalvärlden "arupa loka".

¹⁰Landquist citerar Sinnetts uttalande om rupa loka i *De invigdes lära*, sid. 95: "Formernas värld, en värld för mera andliga skuggor, de där äga form och objektivitet men ingen substans."

¹¹Redan detta uttalande vittnar om, hur litet Sinnett begripit, hur överlägsen intelligens genast tror sig om att kunna uppfatta rätt, hela denna okunnighetens obotliga självtilltagsenhet, som är upphovet till vår västerländska vetenskaps fiktivitet.

¹²Formerna i mentalvärlden bestå av mental molekyllarmateria av fyra olika slag. De äro sannerligen inga skuggor (med sitt vårdslösa sätt att handskas med överfysisk terminologi kallade Blavatsky alla överfysiska materieformer för "skuggor"). De utstråla ett ljus och en energi, som skulle fälla en emotional klärvoajant (all klärvoajans är emotional), som lyckades få en glimt av dem, till marken och blända honom även fysiskt.

¹³Att "herr Koot Hoomi" skulle levererat sådan abrakadabra som att "det är själva monaden som råkat ur jämvikt med sig själv och hotar att sönderfalla i atomer...", får skrivas på frödingska fantasiens konto.

¹⁴Landquist: "Trots mycket subjektivt fantasteri finns stycken av äkta indisk religion i Blavatskys och Sinnetts teosofi." Det vanliga ytliga omdömet om teosofien och den vanliga sammanblandningen med yogafilosofien. "Tankar ur den indiska filosofien i teosofien är lärorna om karma, om drömtillstånd efter döden, återfödelser, mänsklighetens renande till ren andlighet

fram mot Nirvana....”

¹⁵Det vanliga ytliga omdömet. Teosofien förkastar nämligen samtliga dessa indiska läror. Lagen för sådd och skörd är ingen lära om “vedergällning”. Livet efter döden är intet drömtillstånd. Självavandring, att människan kan återfödas såsom djur, har teosofien så energiskt bekämpat, att åtminstone den saken borde kunnat uppfattas. Förvärv av allt högre slag av medvetenhet är något annat än “mänsklighetens renande”.

¹⁶Att Max Müllers föreläsningar skulle givit “en mer vederhäftig upplysning” om teosofi, är lika felaktigt som allt övrigt.

¹⁷Missvisande är att som Landquist tala om “teosofiens relation av den indiska läran...” Att även yogafilosofien innehåller rester av urgamla esoteriken och således åtskilligt i teosofi och yoga uppvisar liknande drag, vore för mycket begärt att oinvigda referenter ska kunna inse.

¹⁸Dråplig är onekligen Landquists sats, att teosofien “var överhuvud en mild lära om andlig utveckling – fränsett bara Blavatskys arga utfall mot materialister och vetenskapsmän”. Hon kunde vara skarp och det med rätta, ty det är ofta enda sättet få folk att lystra. Men hon nedlät sig aldrig till vetenskapsmännens nedrigheter och infamier, som påminde om teologernas “odium theologicum”.

¹⁹Landquist talar om “Blavatskys tunga och gräsliga prosa...”, ovetande om att hon aldrig förut hade uttryckt sig på engelska, när hon började skriva på sin *Isis*. Att behandla esoterik, där det gällde oplöjd mark, terminologi för företeelserna saknades, och utan kunskap om språket var förvisso redan det ett storverk. Rent ut sagt var hon inkompetent för uppdraget, vilket hon själv erkände. Hon kunde redovisa fakta i obegränsad utsträckning men saknade alla förutsättningar att göra system därav, ge en vetenskaplig framställning av de ämnen hon behandlade. Det kommer att ta hundratals år att systematisera de fakta hon meddelat i *Isis* och *Secret Doctrine* och därmed göra dem fattbara för filosofer och vetenskapsmän. Själv var hon sin egen domare. *Isis* utkom år 1877. Fem år senare läste hon om denna bok, som hon icke ens hade korrekturläst. Hon fasade själv för vad hon fann och fördömde boken i skarpaste ordalag. Hennes skriftliga omdöme återfinns i tidskriften *Lucifer* (London), volym 8, sida 241.

²⁰Landquists kapitel *Akasas ljus* är just någonting man kan vänta sig ifråga om denna beteckning, som ingen förstått, förrän 45-åriga D.K. såsom planethierarkiens sekreterare utredde den saken som ett otal andra missförstånd bland teosoferna.

²¹Efter att ha givit några citat ur *Isis* om akasha – för oinvigda fullständigt obegripliga uttalanden, liksom så ofta hos Blavatsky – anser Landquist det “bäst att fasthålla vid det allmänna intrycket av akasa såsom det allt genomträngande himmelska ljus, som innehåller källorna till allt liv”, om nu någon kan förstå denna uttolkning.

²²Kosmisk materia består av en serie materielag av olika täthetsgrad, vilka genomtränga varandra. Varje materielag är olikt varje annat med avseende på dimension, duration, energi, medvetenhet och lagar. “Akasha” är beteckningen på värld 44, atomslag 44 eller indiska paranirvana. Hos de okunniga har den utlagts till vad hugskott, infall, fantasi etc. funnit lämpligt.

²³Också Landquists kapitel *Atlantis* har sina poänger. Man får veta, att berättelsen om Atlantis spelade “en stor roll i teosofernas världshistoria” och att “sagan härom leder sitt ursprung från Platon”.

²⁴“Vad Platon avsett med sagan är ej fullt klart...” De antydningar han gjorde var allt han fick säga. Han talade för övrigt blott om sista resten av Atlantis, ön Poseidonis, som sjönk år 9564 f.v.t. Den stora kontinenten, som delvis uppdök ur Atlanten efter Lemuriens försvinnande i Stilla havet för c:a 4 242 000 år sedan, omfattade bland annat vad som nu är Labrador och Island, Irland, Skottland, östra och södra delarna av Förenta staterna, Texas, Mexikanska golfen söderut mot Rio de Janeiro. Den rämnade och sjönk i fyra omgångar (åren c:a 800 000, 200 000, 75 025 och 9564 f.v.t.). Den “sagan” finns inte hos Platon och icke hos Donnelly, som Landquist anför såsom Blavatskys källor. Den finns med reliefkartor i esoteriska arkivet, tillgängligt för dem som

beviljats inträde i av planethierarkien instiftade esoteriska kunskapsordnar, men icke för massan kvasiordnar.

²⁵Också kapitlet *Tillståndet efter döden* behöver tyvärr behandlas som allt icke “invigda” skrivit om teosofien, ty så gott som allt är förvrängt. Det slukas av läsarna såsom “vetenskap” och upprepas av forskarna igenom de följande generationerna. Det skulle vara givande samla all denna gallimatias, särdeles upplysande om hur världshistoria skrives.

²⁶Landquist talar om “Swedenborg och de nya teosoferna”. Swedenborg var ingen teosof. Han hade fått tag i de gamla platonikernas fantasikonstruktioner. Därtill kom emotional klärvoajans. Och så fick man ett sammelsurium av allsköns kvasi, en ny religion. Att denna sammanföres med teosofien, hör med till vetenskapliga behandlingen.

²⁷Vad Sinnett anför, att två människor, som älskat varandra, senare i mentalvärlden kunna telepatiskt förnimma varandras tankar, säger Landquist “vara fråga om preetablerad harmoni i Leibniz stil mellan de två älskande monaderna”. Det kan man kalla “uppfattning”: telepati och “företbestämd harmoni” kallas samma sak.

²⁸Det femte av de sju kapitlen om Frödings teosofi behandlar *Monader, planetjag och alljag*. Att nirvana skulle vara “ett subliment tillstånd av medveten vila i allvetenheten”, motsäges av esoteriken, som i superessentialvärlden (45) finner individen nu först äga förutsättning att förstå vad energi och vilja innebära.

²⁹Sinnetts häpnadsväckande felbedömning ifråga om antalet inkarnationer under sju runder (eoner) anføres. Hans redogörelse för “tre aktiva andliga krafter” (monaderna, planetandarna och “universella anden, som skapar allt liv”) hör till vad Sinnett uppfattat av esoteriken, ett högst bristfälligt vetande, som han senare insåg. Det är beklagligt, att dylikt, som var första försöket till esoterisk världsåskådning, fortfarande skall åberopas som teosofi. Denna har undergått många förvandlingar under åren 1875–1920. Och även sista framställningen (Leadbeater) betecknas av D.K. såsom otillfredsställande.

³⁰Vad sedan Fröding gjort av Sinnetts spekulationer är en annan sak, som lugnt kan förbigås. Att teosoferna få skulden för att “Fröding föll offer för detta hokus-pokus” med “dessa förvandlingskonster av den enskilda monaden till alljag och planetjag”, är givet. Landquist klargör med sina kommentarer, hur föga han begripit av teosofien. Vad annat var att vänta?

³¹De två sista kapitlen om Frödings teosofi gå i samma stil. Åter sammanföres “indiska och teosofiska återfödelse läran” som om de vore sak samma.

³²Detta om detta. Vad esoteriska kunskapen angår, kan den aldrig få någon definitiv utformning. Såsom vetenskapliga forskningen är oändlig, så ock esoteriken. Undan för undan få vi genom århundraden och årtusenden allt fler fakta om livet i vår planets världar och om kosmos. System efter system kommer att se dagen, innehållande allt fler fakta insatta i sina rätta sammanhang. Aldrig kommer något system att innehålla alla fakta. Det kan icke bli fråga om annat än sammanfattningar av allt fler fakta. Redan föreligger emellertid möjligheten att draga deduktiva slutledningar ur föreliggande system i en utsträckning, som mer än väl motsvarar människans behov av förklaringar på tillvarons beskaffenhet, mening och mål. Att detta förutsätter bemästrande av Pytagoras hylozoiska mentalsystem, borde icke behöva sägas men är tyvärr nödvändigt. Förhoppningen, att vidare slippa förvrängningar av den esoteriska kunskapen, torde emellertid, med tanke på vad som under snart hundra år presterats i den vägen, kunna räknas till chimärerna.

Ovanstående text utgör uppsatsen *Frödings teosofi* av Henry T. Laurency.

Uppsatsen ingår i boken *Livskunskap Fem*, utgiven 1995.

Copyright © Förlagsstiftelsen Henry T. Laurency 1995.